

vetséget magok költségeken, noha a' Nemesség ex cassa insurrectionali nékik Diurnumat resolválni akart. De Sessio után Groff Csáki, azonkívül gyenge egészségű Ur, meg-betegedvén, más nap úgy mint 12^a deprecálta az reá bizattatott követséget; azért in instanti helyette defomináltatott ifjabbik Szlávi György [volt Tanítványom, most] Sár-Réti Szolga-Biro, jeles egy ifju. In reliquo mind tsendesesen végbe ment; subsidium ellen senki sem szollott, a' katonáknak Statutioját minden Templomokban parantsoltak ki-hirdetetni. Groff Sauer mindazonáltal jelen nem volt, sőt már declarálta magát, hogy soha többé Gyűlésekre nem jön, mert el-tökéllette magában, mi-helest az életének 50^{dik} esztendőöt fölül fogja halladni, a' Publicumtul valedicálni fog, és magános élelet élni. El-érvén tehát már azt az üdöt, magát ennyihány hétül fogva minden manipulatioitul subtrahálja. Holnap a' Deputatusok ismét Pest felé indulnak.

Az Feleségem már három hétül fogva betegeskedik, magam is töbnire az idén változásokat érzem. Lassankint elérem az nyomorúságnak ideit: ez az hosz(szu) tanításamnak szomoru jutalma. Mink az idén semi bállt nem lattunk: de közönségesen ex defectu pecuniarum nem igen vigadnak az ide valo emberek. Ezel köszöntvén minden jo esmeréseimet magamat tovább is attyafiságos szívességében ajánlom, és állandoul maradok

NVáradon 14^a Febr. 1794.

Sogor Uramnak igaz köteles Szolgaja
és Sogora *Miller*.

Közli: MAY ISTVÁN.

MAJOROS ANDRÁS ISMERETLEN FELJEGYZÉSEI.

Majoros András¹ 1819 és 1854 közt a pataki iskola jőnévű tanára volt, Kazinczy lelkes barátja, aki 1829 óta az akadémián önként tartott magyar irodalmi előadásokat. Erdélyi János a róla mondott emlékezésében említi, hogy meg akarta írni a pataki iskola történetét, de munkája abban maradt. Sp. Füz. 1857-8. I. 108. 1.) Feljegyzéseit megtaláltuk. Az egyik kézirat címe: *Adalék a sárospataki ref. főtanoda újabbkori történetéhez.* (2069. sz.) Szombathyi iskolatörténetét folytatja benne 1789—1835-ig, de csak száraz feljegyzéseket adva, az egyházkerületi jegyzőkönyvek alapján. Neve nincs aláírva. Elődöm először a Majoros munkájának tartotta, majd később Erdélyi János mellett foglalt állást, mert van benne egy dátum, mely szerint az 1820-ban tett Vay-alapítvány 38 éve áll fenn, tehát 1858-ban írta a szerző a kéziratot, ekkor pedig Majoros már 4 éve meghalt; tehát szerinte csak Erdélyi lehet a szerző. — Ha azonban a Vay-féle 1820-as végrendelet szövegét végigolvassuk, azt látjuk, hogy Vay az 1809-ben tett alapítvány érvényét, az 1811-i devalváció miatt, 1815-től számítatja, így 1815+38=1853 jön ki, akkor pedig Majoros még élt. A kézírás egyezése is órá utal. — Van még Majorosnak egy másik vitás kézírata is. Címe *Jegyzőkönyv* III-ik kötete. (Szám: 1204.) Elődöm ezt is előbb Majoros, később Erdélyi munkájának tartotta. Ha megvizsgáljuk a kézírását, valamint a beletett lapokat, megállapíthatjuk, hogy ez is Majorosé. Nevezetesen az egyik cédulán azt állítja, hogy 9 évi gimnaziális tanárság után az akadémiában is tanít, s 15 évi akadémiai tanár-

¹ Szül. 1787 júl. 29. Hanván.

ság után, az Entwurf idején, nem hajlandó visszamenni újra a gimnáziumba. Ez Erdélyre semmikép sem illik, csak Majorosra. Nevezetesen 1829 óta tanít az akadémián is. Gimnáziumi tanárrá 1819-ben lett, akadémiai tanárrá 1838-ban választották. Az egyházkerületi bizottság ülése 1853-ban volt. Ha innen 15 évet visszaszámítunk, 1838 jön ki, amikor ő akadémiai tanár lett. E jegyzőkönyv 1845 s 1852 közt íratott. Irodalomtörténeti feljegyzések vannak benne. Ez már a III. kötet, tehát előtte már kettő volt. Ha Erdélyi írta volna, akkor Pesten kezdte volna ezt, de Majoros, aki magyart tanított az akadémián, itt Patakon írta, szorgalmasan készülvén előadásaira. — Harmadik kézirata a Fáy Ferenc algonok feletti *halotti beszéd* 1842-ből (száma : 306). Van azonkívül több kéziratos is tőle (1., beköszöntő beszéde: 398/9. I—II. szám; magyar s latin versei: 398/8, 3; 830/12; latin dissertatiója: 825/1; héber nyelvtani compendiuma: 450; levelei: 398/I—II, 2859. sz.; mindenes gyűjteménybeli feljegyzései: 440. sz.). Szinyvei írói lexikona sem sorolja fel minden nyomtatott munkáját. Pl. nem említi Rozgonyi József feletti elégiáját, akadémiai székfoglaló beszédét. (Az értelem- és nyelvtudománynak, különösen a' nemzetinek, honi nyelven tökéletesítettnek, az értelmi műveltségre kiható munkálatai. Sárospatak 1838.) Rövid magyar nyelvtudománya nem 1839-ben, hanem 1840-ben jelent meg; ennek II. kiadása (Magyar nyelvtan elemei) 1846-ban.

GÜLYÁS JÓZSEF.

KAZINCZY GYERMEKKORI OLVASMÁNYA.

Maga Kazinczy és utána életírói is megemlékeznek gyermekkoruk kedves olvasmányáról, a *Tugendschule* c. német regényről. De a szerzőjét nem említik. A pataki nagykönyvtárban van egy ilyen c. könyv: Die wohlangerichtete neuerfundene Tugendschule, in welcher vier und zwanzig anmutige Historien zu erlaubter Gemüths-ergötzung der Jugend auf eine erbauliche Art vorgebracht und mit nützlichen Anmerkungen und Lehren begleitet worden von Melataon. (Rost János Lénárt írói álneve.) Zween Theile. Mit vielen Kupfern. Frankfurt und Leipzig, bei Gabriel Nicolaus Raspe. Év nélkül.¹ Valószínűleg ez az a híres Tugendschule, amelyet Kazinczy is oly szívesen olvasott.

GÜLYÁS JÓZSEF.

JÓKAI CSATAKÉPEIRŐL.

A sárospataki főiskola könyvtára két kis 12° rétű kéziratos kötet birtokába jutott, melyek kortörténeti dokumentumok. Címük: *Forradalmi és csataképek 1848—49-ből*. Írta Sajó. I—II. kötet. (A II. kötetben a Sajó név után, zárójelben Jókai M.) 1851. Az eredeti után leírva. Tartalma a következő: I. kötet. Előhang. (Ez később a forradalom alatt írt művekben a *Gyémántos miniszter* bevezetése lett.) A két menyasszony. A tarcali kápolna. Képek 1848—49-ből. Szenttamási György. A II. kötet: Az érteleány. Székely asszony. A vörös sipkás. Az elesett neje. A Bárdy-család. A kis szürke ember. Nomen et omen. Fáy Gyula. — Ha a novellákat összehasonlítjuk az 1850-es magyar kiadással,

¹ 1739-ben jelent meg. Magyarra utóbb Farkas Antal testőrirő fordította *Erköltői iskola, azaz huszonnégy nyújás historiák* címmel. Kassa, 1790. (Szerk.)